

دره راگه

استان کرمان
شهرستان رفسنجان
روستای ناصریه

بر بخش‌های دیگر، زمینه رشد اقتصادی فراهم می‌شود. دره «راگه» یکی از پدیده‌های نادر و طبیعی شهرستان رفسنجان است. این دره در مسیر گردشگری دو جاذبه مشهور جهانی؛ کلوته‌های شهداد و روستای صخره‌ای میمند قرار دارد و مشوق خوبی برای انتخاب استان کرمان به قصد طبیعت‌گردی است. قابل ذکر است که یکی از زیباترین و منحصر به فردترین جلوه‌های فرسایش زمین را می‌توان در دره «راگه» دید. این دره حاصل فرسایش آبی رودخانه گیودری بوده است و سن زمین‌شناسی آن بالغ بر ۲۰ هزار سال تخمین زده می‌شود. طول دره راگه حدود ۲۰ کیلومتر و با میانگین ژرفای ۷۰ متر و عرض متغیر ۲ تا ۱۸۰ متر از شکوه و عظمت خاصی برخوردار است. به طوری که در اولین نگاه چشم هر بیننده‌ای را خیره و مهیوت قدرت خداوند در به وجود آوردن این پدیده کم‌نظیر و اثر طبیعت ساز می‌کند. با توجه به موقعیت دره «راگه» و پتانسیل موجود، برنامه‌ریزی توسعه گردشگری در مکان هدف، در ابعاد مختلف از حجم تخریب‌ها می‌کاهد، رونق اقتصادی جوامع پیرامون را تسریع می‌بخشد و به حفظ بنیادهای طبیعی این منطقه نیز یاری می‌رساند. دره راگه با بازدیدکنندگان داخلی و خارجی روبه‌روز آوازه آن فراگیر شده است و تمایل افراد زیادی از گروه‌های متفاوت: طبیعت‌گرد، ماجراجو، دره‌نورد، کوهنورد، منجم، زمین‌شناس،

عباس فهیمی

کارشناس بازاریابی و تبلیغات معاونت گردشگری
سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی استان کرمان

اکو توریسم

یکی از شاخه‌های رو به رشد گردشگری، اکوتوریسم است که از نظر جامعه محلی، گردشگری طبیعی، سفر مسئولانه به نواحی طبیعت است که حفاظت محیط طبیعی و تقویت رفاه جامعه محلی را به همراه دارد. با توجه به پتانسیل‌هایی که کشور ایران در جاذبه‌های گردشگری و تنوع اقلیمی کم‌نظیر در دنیا دارد و جایگاه باارزشی که صنعت توریسم در جهان اشغال می‌کند و نقشی که این صنعت به‌عنوان بزرگ‌ترین صنعت خدماتی دنیا، در تولید ناخالص داخلی کشورها و جذب نیروی کار و درآمدهای جهانی دارد، می‌توان گفت یکی از بنیادی‌ترین فعالیت‌های اقتصادی جهان به شمار می‌رود؛ بنابراین استان کرمان دارای پتانسیل‌های زیادی است که فرصت سرمایه‌گذاری‌های گردشگری بسیاری است. شهرستان رفسنجان در کنار داشتن معادن گران‌بهای مس، منابعی از گردشگری دارد که ظرفیت عملیات‌های دیگر و رشد بسیار داشته و از طریق تأثیر مستقیم و غیرمستقیم

این نوع از گردشگری کم‌هزینه‌ترین نوع گردشگری است و در واقع همین باعث می‌شود که علاقه‌مندان به طبیعت و گونه‌های وحشی (گیاهی و جانوری) برای دیدن و مطالعه آن‌ها به زیستگاه مربوط مراجعه کرده و همچون تفرج گسترده با کمترین امکانات و کمترین تأثیر منفی از نظر ابنیه‌ها در منطقه اسکان می‌یابند.

اقلیم دره راگه

اقلیم به شرایط آب‌وهوایی یک منطقه جغرافیایی نظیر دما، رطوبت، فشار اتمسفر، باد، بارش و سایر مشخصه‌های هواشناسی در مدت‌زمان نسبتاً طولانی نسبت داده می‌شود؛ که در اقلیم‌شناسی مشخصه‌های درازمدت آب و هوا مورد توجه است. اقلیم در مناطق مختلف دنیا با عرض جغرافیایی و ارتفاع از سطح دریا مشخص می‌شود. اقلیم‌شناسی (climatology) مطالعه علت‌ها، تغییرات و توضیح علت‌ها است. دره راگه به لحاظ دسته‌بندی اقلیمی در اقلیم «گرم و خشک» قرار گرفته است.

زمین‌شناسی (ژئوتوریسم)

زمین‌شناسی شاخه‌ای از مطالعات علوم تجربی است که ماهیت، ساختار و اختصاصات خرد و کلان سیاره زمین و تاریخ زایش، تحول و تکوین، ساختمان آن و انواع سنگ‌ها و سنگواره‌ها را بررسی می‌کند. این علم مواد سازنده زمین، نیروهای مؤثر بر آن‌ها، عملکرد نیروها، پراکندگی سنگی و همچنین گیاهان و جانورانی که در دوره‌های گوناگون زمین‌شناسی وجود داشته‌اند را مطالعه و تبیین می‌نماید. به این ترتیب زمین‌شناسی به مطالعه و کنکاش و شناخت زمین و هر آنچه در اطراف آن است می‌پردازد. (دره راگه به لحاظ موقعیت زمین‌شناسی، زمینه فعالیت‌ها و پژوهش‌ها را فراهم دارد). لذا در گردشگری شاخه‌ای به نام زمین‌گردشگری یا ژئوتوریسم (Geotourism) وجود دارد که جرقه مطالعه بیشتر در بخش زمین‌شناسی را مهیا ساخته است.

در ژئوتوریسم بخش ژئو جاذبه‌های زمین‌شناسی، ژئومورفولوژی و میراث معدن کاری را شامل می‌شود و بخش توریسم آن به‌عنوان موضوعی چند رشته‌ای، تمامی زیرساخت‌های صنعت گردشگری از جمله تفسیر، مدیریت، اقامت، تورها و غیره را شامل می‌شود و برخلاف اکوتوریسم که جاذبه‌های طبیعت جاندار را در مرکز توجه قرار داده است این صنعت به طور کلی با جاذبه‌های طبیعت بی‌جان سروکار دارد. حال هر یک منطقه گردشگری طبیعی ممکن است یکی از این دسته‌بندی‌ها رو در کنار جاذبه‌های دیگر خود دارا باشد که دره راگه از جمله آن‌ها است.

ژئوتوریسم به هفت زیرشاخه اصلی تقسیم می‌شود که عبارت‌اند از:

۱. ماجراجویانه با رویکردهای ورزشی: کوه‌ها، غارها، رودخانه‌ها،

مستندسازان و فیلم‌سازان و ... به بازدید بیشتر و بیشتر می‌گردد. چراکه مشتاقان ژئومورفولوژی و طبیعت‌گردی آنجا را حتی برای پژوهش‌های بیشتر مورد مطالعه قرار داده‌اند؛ زیرا به گفته آنان دره راگه دنیای پررمز و راز سالیان گذشته است که باید کشف گردد و ویژگی‌های آن به گوش جهانیان برسد. دره راگه به شکل پررنگ وارد محافل علمی شده است.

در کلیه شاخه‌های گردشگری مبتنی بر طبیعت (اکوتوریسم و ژئوتوریسم) بازدید از مناطق بکر طبیعی به نحوی است که با محافظت از اکوسیستم، به شأن جوامع محلی نیز احترام و توجه می‌شود. بین منابع طبیعی، جاذبه‌های محلی و گردشگران، توازن برقرار می‌گردد و در نهایت علاوه بر بهره‌مندی از محیط‌زیست، از طریق به حداقل رساندن تأثیرات منفی بر طبیعت، به ایجاد محیط‌زیستی پایدار یاری می‌رساند.

اکوتوریسم، گونه‌ای است که در آن گردشگران برای دیدار از مناطق طبیعی نامسکونی و دست‌نخورده جهان سفر می‌کنند و به تماشای گیاهان و پرندگان و دیگر جانوران می‌پردازند؛ چراکه

ارزش گونه‌ای

بر اساس چند سفر انجام‌شده، ۴۸ گونه از انواع مهره‌داران شناسایی شده است که البته نیاز به بررسی‌های بیشتری می‌باشد. در منطقه دره راگه با بررسی‌های صورت پذیرفته، شاهد تنوع خوبی از انواع مهره‌داران اعم از پرندگان، پستانداران، خزندگان، دوزیستان و آبیان هستیم که برخی از آن‌ها همچون بالابان، قوچ و میش، آهو و ... از نظر ملی و بین‌المللی مانند IUCN و CITES دارای اهمیت فوق‌العاده‌ای می‌باشند.

میزان آگاهی مردم از وجود اثر

در سالیان گذشته کمتر کسی از وجود دره راگه و اهمیت آن شناخت داشت و جز معدود افراد کوهنورد یا طبیعت‌گردی که در سفرهایشان این منطقه را دیده بودند، شخص دیگری آنجا را معارفه نکرده بود و حتی مردم محلی هم صحبتی از این عارضه طبیعی نداشتند؛ بخصوص از زمانی که دو روستای محمدآباد راگه و علی‌آباد راگه متروکه و خالی از سکنه شدند و مردم آن‌ها به

دریاچه‌ها، کویر و بیابان،

۲. رخنمون‌های جاده‌ای،

۳. زمین‌شناسی و شکل‌شناسی: فرایند زمین مثل آتش‌فشان‌ها،

شکل‌های زمین مثل پیچ‌های رودخانه،

۴. بناهای صخره‌ای- سنگی: مصالح به‌کاررفته یا نوع

سازنده‌های سنگی،

۵. معدن‌کاری: معادن در حال استخراج امروزی، معادن متروکه

معاصر، میراث معدنکاری و فلزکاری کهن،

۶. فسیل‌های شاخص،

۷. ژئوتوریسم اکتشافی: زمین باستان‌شناسی، اکتشاف جواهرات

و فلزات قیمتی.

آب‌وهوای منطقه

دره راگه در جنوب شرقی ایران در محدوده‌های شمالی قرار دارد. این دره در جنوب شرقی دشت رفسنجان و در سطح مخروط افکنه عظیم رودخانه گیودری (شاهزاده عباس) واقع شده است. فاصله آن از شهر رفسنجان حدود ۳۰ کیلومتر است و از ۱۰ کیلومتری جنوب روستای ناصریه شروع می‌شود و تا رسیدن به کوه‌های سرچشمه ادامه می‌یابد. در این منطقه بارش متوسط سالانه حدود ۱۰۰ میلی‌متر و دمای متوسط سالانه حدود ۱۷ درجه سانتی‌گراد است بنابراین آب‌وهوای آن مشابه بسیاری از دیگر مناطق کشور خشک است تا بهستان این منطقه خشک و نسبتاً گرم است در مقابل زمستان نسبتاً سرد و مرطوب می‌باشد. وزش بادهای شدید بهاری از غرب و جنوب غرب ویژگی مهم دیگر آن است.

عوامل شکل‌گیری دره راگه

در مجاورت کوهستان سرچشمه در رفسنجان که توضیح داده شد چهار عامل اصلی دیگر را می‌توان در پیدایش این اثر مؤثر دانست که عبارت از فعالیت گسل رفسنجان، تشکیل طاقدیس جنوب ناصریه، عملکرد رودخانه و مخروط افکنه گیودری می‌باشد.

پوشش گیاهی منطقه راگه

مرطوب بودن خاک در ابتدای بهار باعث رشد گونه‌های متعددی از جمله گیاهان یک‌ساله و حساس به خشکی می‌شود و در صورت ادامه بارش باران در بهار، رشد و دوره زیستی گیاهان کامل می‌شود و گونه‌های یک‌ساله وارد مرحله تولید گل و دانه می‌شوند و قبل از رسیدن گرما و خشکی، دوره زیستی را کامل می‌کنند؛ مانند سوزنک و کاکوتی. گونه‌های گیاهی چندساله و پایایی این منطقه اغلب دارای شکل بوته‌ای و پر شاخه و متراکم‌اند و کمترین هدر رفت آب را در برابر نور شدید و بادهای خشک و گرم را دارند.

روستای ناصریه فعلی نقل مکان کردند. دلیل عدم صحبت آن‌ها را می‌توان در عدم آگاهی و شناخت مردم بومی از اهمیت این عارضه طبیعی دانست؛ چراکه مردم این منطقه هنوز هم آن‌طور که باید و شاید اطلاعاتی از صنعت گردشگری و تأثیر شگرفی که در زندگی آنان می‌تواند داشته باشد، ندارند و شاید نمی‌توانند فکر کنند که خود این پدیده چقدر می‌تواند تحولات عظیمی را در منطقه و زندگی آنان به وجود آورد.

فرهنگ عامه نسبت به اثر

گردشگری طبیعت‌گردی دره راگه از نظر ماهوی، قبل از آن‌که به‌عنوان پدیده‌ای اقتصادی مطرح باشد، امری فرهنگی است و فرهنگ به‌عنوان جاذبه اصلی گردشگری محسوب می‌شود. با توجه به آسیب‌پذیری و شکنندگی خاص میراث فرهنگی، توسعه گردشگری در مواردی می‌تواند موجب صدمه دیدن الگوهای فرهنگی بومی روستای ناصریه و دره راگه گردد. این امر در رابطه با گردشگری در نواحی روستایی که به‌گونه‌ای روستاها و مردم روستاها را درگیر می‌کنند از جمله گزینه‌های مطرح و مهم برای کمک به توسعه اجتماعی و اقتصادی جوامع روستایی است از اهمیت و حساسیت بیشتری برخوردار است

ارزش‌گذاری اثر از دیدگاه گردشگری

در گردشگری برای منابع طبیعی ارزش قائل‌اند و برای درک این نکته که چرا افراد برای منابع طبیعی ارزش قائل‌اند باید بین آن‌هایی که از خدمات منابع استفاده می‌کنند و آن‌هایی که از این خدمات استفاده نمی‌کنند تمایز قائل شد. ارزش‌های مدنظر گروه اول ارزش‌های استفاده، نامیده می‌شوند. این ارزش‌ها در دو گروه عمده: ارزش‌های مستقیم و استفاده غیرمستقیم تقسیم می‌شوند. اگر تنها یک گروه و یا یک دسته از طبقات اجتماعی بخواهند از منبعی استفاده کنند هیچ نیازی به ارزش‌یابی روی منبع نیست، ولی در جایی که طیفی معتقدند استفاده از منابع به راه‌های دیگر دارای ارزش بیشتری می‌باشد، آنگاه نیاز است تا ارزش‌های مورد استفاده را مشخص نموده و سپس نسبت به برتری ارزش یک منبع اظهار نظر کرد. به همین خاطر ما نیازمند اتخاذ دیدگاهی جامع‌نگر در مورد کل منابع طبیعی و محیط‌زیست از نظر یک نظام منسجم هستیم. ارزش‌گذاری محیط‌زیست و منابع طبیعی می‌تواند بر مبنای ۴ دسته از توجه‌های مختلف پایه‌گذاری شود که شامل: منفعت‌طلبی، بوم‌شناختی، زیباشناختی و اخلاقی است.

دره «راگه» به‌عنوان یک سایت گردشگری و نگاه اکو توریسمی به آن، جاذبه خاصی در گردشگری دیده می‌شود که فرصت‌های فراوانی از جمله: ایجاد اشتغال برای افراد بومی (روستای ناصریه)، افزایش سطح درآمد، ارتقای سطح اجتماعی و فرهنگی

جامعه محلی، ارتقای آگاهی‌های عمومی زیست‌محیطی به جهت حفاظت از محیط‌زیست، افزایش سطح حفاظت منطقه از طریق درآمد ایجاد شده از اکوتوریسم منطقه را برای جامعه محلی به وجود آورد و به نوبه خود تغییرات خوب و مؤثری را برای این صنعت به وجود آورد که ارزش آن با رعایت کلیه ضوابط گردشگری پایدار می‌تواند بالا باشد. از جمله می‌توان به ارزش رضایتمندی حاصل از بازدید از اکوسیستم طبیعی «راگه» اشاره کرد که غالباً تحت عنوان ارزش تفریحی اکوسیستم مطرح بوده و در یک تقسیم‌بندی دیگر در مورد ارزش کالاها و خدمات اکوسیستم راگه در گروه ارزش‌های مصرفی آن، محسوب می‌شود. امروزه، وجود ارزش تفریحی منابع طبیعی راگه سبب شکل‌گیری صنعت اکوتوریسم در منطقه شده که منبع مهم درآمدی برای منطقه است.

هیچ واژه‌ای نمی‌تواند آن‌قدر خیال‌انگیز باشد که بتواند احساسی را که از بودن در چنین منطقه‌ای به انسان دست می‌دهد، توصیف کند. «راگه» دره‌ای است منحصر به فرد که وقتی به آن وارد می‌شوید انگار به یک فیلم ماجراجویانه قدم گذاشته‌اید. رودخانه گیودری هزاره‌ها است که برای تراشیدن صخره‌هایی به این زیبایی و عظمت تلاش می‌کند. در دل دره که راه می‌روید از دل صخره‌ها و آب رودخانه گیودری عبور می‌کنید. بر بلندای دره که می‌ایستید تا چشم کار می‌کند سرزمین‌های بکر و آرام می‌بینید. دره «راگه» همچون بهشتی در دل کویر بوده و یکی از عجایب و زیبایی‌هایی بی‌نظیر کشورمان در مرزوبوم کویریمان برای علاقه‌مندان به طبیعت و ماجراجویان است. این جاذبه زیبا در ابتدا امر، قدرت و عظمت و زیبایی خداوند را که به چه شوقی یکی از زیباترین و کم‌نظیرترین پدیده‌های طبیعی را در پهنای وسیع کویر خلق کرده است، آواز سر می‌دهد و ناخودآگاه شکر گذاری هر گردشگری از سمت وسویشان زمزمه می‌شود که آن‌ها را متحیر ساخته است و همه را مات و مبهوت این زیبایی می‌سازد. آن‌چنانی با دقت نظاره‌گر هستند که مبادا در دیدن آن کم بگذارند و دست‌خالی منطقه را ترک نکنند. این طبیعت بکر و آسمان پرستاره شب‌های کویرش زمینه را برای ارضای ذوق منجمان فراهم آورده است که منجمان در سکوت شب در جستجوی روشنایی‌های شب‌های کویر در آسمان پررمز و راز هستند و دره نوردان، کوهنوردان، ماجراجویان و طبیعت‌دوستان با قدم زدن بر ژرفای این زیبایی‌های دره از دیدن پوشش گیاهی، جانوری، اشکال زیبا و ستون‌های با عظمت متحیرکننده‌ای که به‌صورت خارق‌العاده‌ای با فرسایش ایجاد شده‌اند بارها و بارها هیجان تجربه‌ای جدید را برای خود مرور می‌کنند و از صدای آب جاری در دره و هوسوی وزش باد در پیچ‌وخم دره که گوش را نوازش می‌دهد، لذت می‌برند. ♦♦

هیچ واژه‌ای نمی‌تواند آن‌قدر خیال‌انگیز باشد که بتواند احساسی را که از بودن در چنین منطقه‌ای به انسان دست می‌دهد، توصیف کند. «راگه» دره‌ای است منحصر به فرد که وقتی به آن وارد می‌شوید انگار به یک فیلم ماجراجویانه قدم گذاشته‌اید. رودخانه گیودری هزاره‌ها است که برای تراشیدن صخره‌هایی به این زیبایی و عظمت تلاش می‌کند. در دل دره که راه می‌روید از دل صخره‌ها و آب رودخانه گیودری عبور می‌کنید.